

Népművészeti filmszemle Kiskőrösön

Öt évnek kellett eltelnie ahhoz, hogy ismét megrendezzek a néprajzi filmek országos, s egyben nemzetközi seregszemléjét. 1970-ben Szekszárd adott otthont a nemzetközi néprajzi filmszemlének, melynek bőletösebben Szegeden ringott: 1968-ban, a Szakszervezeti Néptánccsövél napjaiban folytat az első hazai néprajzi filmszemle vetítése; és tanácskozási, Most a Bács-Kiskun megyei Művelődési Központ fölkarolta a szemlét, és belkattata az V. Dunamenti Földművelésügyi gazdag műsorába.

Négy napon át a szemle résztvevői mintegy hetven rövidfilmet láthatnak hivatásos filmszakemberek és amatőrök munkáit. A filmszemle rangját, művészi mércéjét első-sorban a MAFILM népszerű-tudományos stúdiója és a televízió képzőművészeti osztálya által forgatott filmek adták meg — Lakatos Vince, Kis József, Moldován Domokos és mások alkotásai —, de hozzájárult a magas színvonalhoz a jelen levő osztrák, német, csehszlovák, román, finn filmesek több műve is. Különösen szép elismerést kapott a szemlén bemutatott két osztrák film: egyik a „rönkhúzás” ma is élő, színes folklorhagyományait, másik egy hegyi falu családi körben zajló téli szokásait öröklítette meg hiteles dokumentáló erővel. Más rendezővel szerint képzettek a román néprajzi filmek; ezek a táji változásokban roppant gazdag, színpompás román népviseleteket, a hegyvidéki faházakat, hagyományosan berendezett házbelsőket mutatják be és néhány népszokást elevenítenek meg.

A szemle fődíját Lakatos Vince filmrendező kapta Bölcs mesterek, okos szerkezetek című, Bulgáriában forgatott filmjéért, s még további hat alkotásáért. Mély

humanitás, hiteles dokumentálás, az életformaváltásra való érzékeny reagálás és egy sajátos lírai ábrázolásmód jellemzi filmjeit. A néprajzi filmek külön műfaját teremtette meg Lakatos Vince, amelynek az ember — egy ügyes barkácsoló, egy idős bolgár vízimolnár vagy egy tápai gyékényszövő — van a központjában, s épp ezáltal lesznek legjobb művei hiteles néprajzi dokumentumok és emberi-művészi igazságok hordozói egyszerre. Tetszett Kis József két tárgyiszűrű, szépen komponált filmje (Népi halászat, Herman Ottó és a magyar pasztorkodás), György István Dudanótája, a televízióban már látott sorozatból pedig B. Parkas Tamás Földből lett hazák című színes filmje nyerte meg leginkább a zsűri és a szakmai közönség tetszését.

Az amatőrfilmek mezőnyében örömmel láttuk a népi kismesterségek — a kovács, a teknővájó, a fazekas, a citerakészítő — munkájának megőrkötését, a népi hímzés és a falusi gyermekjátékok interpretációját. Am úgy tűnik, amatőrfilmeink kevésszer vállalkoznak az életmód föltérképezésére, pedig a hivatásos filmrendezőknél szerényebb lehetőségeikkel éppen a hétköznapok ritmusát, egy-egy munkafolyamatát, egyáltalán az általában alakulóban lévő életforma mozaikjait ragadhatnák meg szerencsésen. Jó volt látni, hogy az amatőrfilmek be-küldött pályaművei között nem akad technikailag gyenge, tartalmi szempontból elhibázott munka.

Juhász Antal

A kiskőrösi Nemzetközi Népművészeti Filmszemlén szép szegedi siker is született. Lapunk munkatársa, Horváth Dezső és Juhász Antal múzeológus Biacsikék című kutatófilmje az amatőr filmek kategóriájában I. díjat nyert.

Nyitány Salzburban

Az „örökifjú” Karl Böhm azt kérte a rendezőstől nyolcvanadik születésnapjára, hogy ismét elvezényelhesse Richard Strauss Arnyék nélküli asszony című operáját. A mű — tavalyi felújításától eltérően — 1932-ben szólalt meg utoljára Salzburban. Böhm kívánsága teljesült: R. Strauss operája rangos szereposztásban — Leonie Ryšanek, Walter Berry, James King és a Bécsi Filharmonikusok közreműködésével — nyitotta meg az ünnepi játékokat.

A közönség előtt az jelen is dúsz program tárul fel, s aki tömört érszénnyel érkezik Mozart szülővárosába, naponta három-négy rendezvény között is válogathat, mert egymást követik majd az operaelőadások, prózadarabok, mint Hofmannsthal hagyományos Jedermannja, zenekari hangversenyek, instrumentális szólóestek, babszínházi előadások, dómkoncertek — hol orgonisták, hol a capella kórusok közreműködésével — kamarazenei hangversenyek, dalestetek és különböző szabadterei produkciók. A világhírű előadók közé — mint minden évben — kevésbé neves és alig ismert művészek is vegyülnek. Herbert von Karajan, Claudio Abbado, Zubin Mehta több hangversenyt vezényel; a nálunk is közkedvelt Leonard Bernstein ez

évben dirigál először az ünnepi játékokon, s két hangversenyen Mozart, Mahler, Sibelius művek szerepelnek. Második zenekari estjén Chichester című saját kompozíciója is elhangzik. A Mozart-matiné sorát Andra Géza nyitotta volna meg, mint zongorista és karmester, de betegsége miatt egyelőre lemondta koncertjét. Fischer-Diskau, Hermann Prey és Walter Berry dalestjei éppúgy nem maradhatnak el, mint Emil Gilels zongorahangversenye. Leontyne Price nagy sikerű önálló estje már elhangzott.

A rendezőség ezúttal is gondot fordít arra, hogy az ünnepi játékok megőrzésük nemzetközi jellegüket, s ezért Mozart operái között Verdi Don Carlosa is felhangzik. A német, olasz, orosz, osztrák szerzők mellett a francia zenét Ravel és Poulenc képviseli, de a cseh Dvorák, a szovjet Prokofjev és a finn Sibelius művei is fölszendülnek. Bartóknak három szerzeménye szerepel a műsoron, a Két kép — Riccardo Muti vezényelésében, Maurizio Pollini pedig a Szabadban című művel és az 1926-ban írt Zongorasszonitával zárja le a szólóestjét.

Az ünnepi játékok augusztus végéig tartanak, s a látogatók kíváncsián várják, hogy a nyönyörű ígéretek közül mi válik valóra.

Dr. Nagy István

Kodály: Hány János. Előadás a Dóm téren este 8 órakor.

Térzene a hódmezővásárhelyi Honvéd Zenekar közreműködésével, a Széchenyi téren, délelőtt 11 órakor.

Művészet és otthon. Képző- és iparművészeti bemutató a Gulácsy Lajos tereben, augusztus 19-ig.

XVI. Szegedi Nyári Tárlat a Móra Ferenc Múzeum Horváth Mihály utcai képtárában, augusztus 24-ig.

Fotóklubok. XI. szegedi szalonja a Bartók Béla Művelődési Központban, augusztus 20-ig.

Közhán György Kossuth-díjas festőművész kiállítása a November 7. Művelődési Központban, augusztus 20-ig.

Sajtótörténeti kiállítás a Somogyi-könyvtárban, augusztus 20-ig.

Szép magyar könyv '74. Kiállítás a Technika Házban, augusztus 24-ig.

A Móra Ferenc Múzeum állandó kiállítása. Művelődésmétei IV. Nyári Egyetem előadásai az MTA Biológiai Központjában, hétfőn délelőtt 9 órától.

Intenciók — tömören

A Hány karmestere: Szalatsy István

A zenetörténetben gyakran találni példát, hogy a komponista valamely sikeres színpadi művét, operát, dal- vagy táncjátékot, átdolgoz a koncertzene követelményeire. Kodály Zoltán a Hány János népszerű számaiból szvitet írt, hat tételben: előjáték, bécsi harangjáték, dal, toborzó, Napóleon csatája, a császári udvar bevonulása.

Szalatsy István, aki pályája során először vezényli a színpadi-Hányt, a szvittel még főiskolai hallgatóként találkozott. A karmester-jelöltek tanára, Somogyi László adta a penzumot: — Ha most azt mondanám, hogy Kodály Zoltánnal konzultáltam róla, éppoly nagyot mondanék, mint Hány bátyó... Annyi történt ugyanis, hogy Kodály valóban hallgatta a próbáimat, s a maga tömör, szákszavú modorában megjegyezte: „az intermezzo kicsit lassú”, aztán „ez a rész gyorsabb”. Ennyi volt mindössze a Kodály-intenció, első hallásra alig valami, nekem azonban rendkívül sok, hiszen a lehető leghitelesebb eligazítások. Kieveztem belőlük, mi tetszett és mi nem a Mesternek.

ben, 1972-ben, a Cigánybárót is dirigálta. A Hányval úgy találkozik először, hogy rendezőpartnerével, Gircz Máttyással együtt debütálnak.

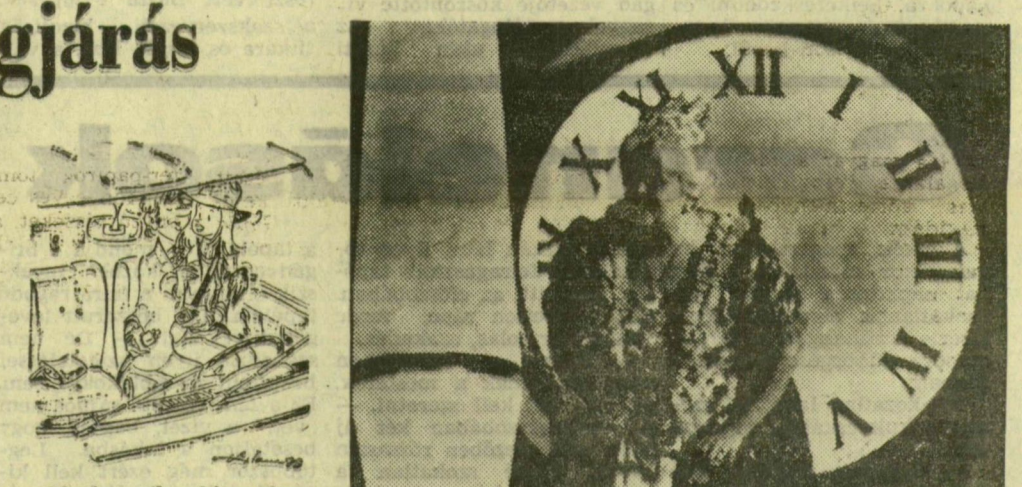
— A rendező újszerű megoldásai, ötletei — úgy érzem — remekül illeszkednek a muzsikához. Azt hiszem, sikerült megőriznünk a zene hagyományosságát, sajátos légkörét, karakterét.

Az ideit bemutató érdekessége, hogy a fontosabb szerepeket prózai színészek is énekelnek. Hogyan tudott „szót érteni” velük a zenesz?

— Kitűnően. A mostani előadás nagy fölfedezése, hogy éppen a főszerepben sikerült eloszlatni a tévhitet, miszerint zenés darabban csak operaelemek lehet jó. Bessenyei Ferenc kitűnő Hány, a prózai és zenés feladatait egyenlően magas színvonalon oldja meg, közös munkánk életem legszívessebb élményei közé fog tartozni. És a többiekre, az úgynevezett nem operistákra, sem lehet panasz.

I. N.

Fónay Márta meséli

— Most pedig, kis szívem, megnézzük a szabadterit...
báteri előadást, s a jövő hét elején üzemekbe látogatnak, barátai találkozóhoz beszélgetnek el a szegedi fiatalokkal. Néhány napig még Szeged látja vendégül az itt tartózkodó 600 vietnami fiatal is. Valamennyiüknek kellemes elfoglaltságot ígérnek még a hétvégi sportesemények.

„Végül egy hétesztendős gyíkot, szársitd meg, vágd össze, mint a törött borsot, de kockára, keverd össze friss hájjal, de kilencszer, sem többször, sem kevesebbször, tartsd néhány napig a pincében, s máris fogyasztható” — meséli Hány János a falujában közismert receptet a császárnának, azaz Fónay Mártának.

Eközben a nézőtérben barátnője fülébe súgja egy középkori asszony: „Valahol azt olvastam Fónayról, nagy-szerűen tud főzni, rengeteg ételreceptje van. Könnyű neki, a színpadon is recepteket hallgat...”

Vendégjárás

Ezen a hét végén is megtekinnek a szállodai szobák, a kollégiumok Szegeden, és a kemping sem fogadhat várhatlanul érkező vendégeket. A Hány János bemutatója és a mai előadás ezrével csábítja a városba az idegeneket. Szabadterei jeggyel a zsebükben érkeznek annak a 42 csoportnak a tagjai is, akik az idegenforgalmi hivatalnál rendeltek szállást a hét utolsó napjaira. Az idegenvezetők előreláthatóan 18 csoportot kalauzolnak, köztük németeket, cseheket, bolgárokat is. Az IBUSZ 13 bolgár és 2 csehszlovák csoportot vár még, a panorámabuszsal 17 csoport indul városnéző körútra.

Az Expressz Ifjúsági és Diák Utazási Iroda csaknem 600 fiatalot fogad beföldről, s valamennyien a szabadterei vendégei is. Jelenleg a városban tartózkodó három szovjet csoport, s újabb kettő érkezését várják. A szovjet fiatalok közül sokan meglétezik a szabadterei előadást, s a jövő hét elején üzemekbe látogatnak, barátai találkozóhoz beszélgetnek el a szegedi fiatalokkal. Néhány napig még Szeged látja vendégül az itt tartózkodó 600 vietnami fiatal is. Valamennyiüknek kellemes elfoglaltságot ígérnek még a hétvégi sportesemények.

Művészet és otthon

Erről a sokakat érdeklő témáról többször frhatunk volna az idej nyár folyamán. Nemcsak az országos jubileumi iparművészeti tárlat kapcsán, de két szegedi bemutató ürügyén is. A Márx téren megrendezett Otthon 75-kiállítás és a Képcsarnok szegedi, Gulácsy Tereben tagnaptól látható bemutató is a modern otthon használati és díszítő tárgyat tárja a közönség elé. Vitathatatlan, hogy napjainkban központi kérdéssé válik — éppen az országos lakásépítési program megvalósulása keretében — az otthon, a lakás szépítése, berendezése, művészi tárgyakkal való benépesítése.

Hagyományos a Képcsarnok Kárász utcai bemutatótermének kiállítása; eredeti, szép rendezésben lakberendezési tárgyakat, funkcionális és díszítő jellegű iparművészeti alkotásokat láthatnak az érdeklődők. Néhány jeles iparművész egyedi illóarbitúrája mellett főként kisbútorokat, készítő-lakberendezési tárgyakat és díszítő tárgyakat mutatnak

szaterek Szegedre. Idővel időre megbizonyosodom, a fiatalok egyre kevésbé ismernek. Minap a Klauzál téri csemegében szerettem volna tíz deka sajtot vásárolni. Az elárúsító kislány összeszárdt darabot tolt az orrom elé, ridegen fölkezdve: „Jó lesz, asszonyom?” Mosolygva válaszoltam: „Nem kedveském, nem lesz jó!”

— Szóval szerepek helyett a sztoriknál maradunk?

— Azért a fiatalok között is vannak még, akik megismernek, rámköszönnek. Nemrég hosszú copfos kislány állított meg. Autogramot kért. Csodálkozva néztem a foltos, gyűrött papírt, amit a kezembe adott. „Kicsi lányom — mondtam neki —, mégsem ilyen papíron szokták kérni.”

— Tessék egészen nyugodt lenni — válaszolta talpraesetten —, ügyis letisztázom.

— S ha már történetekkel kezdünk, azzal is fejezzük be!

— Pirospozsgás, fejkendős néni kekeckedik belém valamelyik délelőtt a Dóm téren: „Jaj, kedveském, mi van magával, hogy olyan régen nem látuk a televízióban?”

— Drága néni, hiszen nemrég szerepelt, akkor miért nem tetszett megnézni?

— Ugyan, fiacskám, érek én rá tévét nézni...

— A történeteket lejegyezték: Ladányi Zsuzsa